

Vastaus valtuutettu Riitta Karjalaisen ym. aloitteeseen kierrätyspisteiden lisäämisestä Turun kaupungin pientaloalueilla

Kaupunkiympäristön palvelukokonaisuus, ympäristönsuojelu, ympäristötarkastaja Petri Uggeldahl:

Valtuutettu Riitta Karjalainen ym. ovat kaupunginvaltuuston kokouksessa 24.1.2022 § 12 tehneet aloitteen kierrätyspisteiden lisäämiseksi erityisesti Turun kaupungin pientaloalueille.

Aloitteessa on korostettu, että ilmastokriisin pysäyttämisen kannalta on tärkeää, että jokainen turkulainen voisi tehdä ympäristön kannalta järkeviä päätöksiä ja tekoja arkielämässä. Yhtenä tällaisena keinona mainitaan kierrättäminen ja toivotaan että se olisi mahdollisimman helppoa ja vaivatonta yksittäisille kotitalouksille. Konkreettisenä parannuksena ehdotetaan, että Turku lisää kierrätyspisteitä erityisesti pientaloalueilla kierrätyksen helpottamiseksi ja sen houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Kaupunkiympäristön vastaus:

Turussa on pitkät perinteet edistyksellisestä jätehuollosta ja jätteiden lajittelusta. Turussa aloitettiin monien jätelajien lajittelu vapaaehtoisuudella jo varhain 1980-luvulla ja 1990-luvun alkupuolella kiinteistökohtainen jätteenlajittelu otettiin mukaan kaupungin jätehuoltomääräyksiin velvoittavana asiana kiinteistön koosta riippuen. Pisimpään on erilliskerätty paperia, jonka laatikko-keräykset tulivat jo 1970-luvulla tutuiksi Turun Ylioppilaskyläseuran vihreiden keräysastioiden myötä. Paperin lisäksi keskeisinä erikseen kerättävinä jätelajina Turussa ovat lajittelun alusta asti olleet myös metalli ja lasi. Kahden viimeksi mainitun jätteen erottelu ja keräily joukosta oli tärkeää paitsi materiaalien kierrättämisen, myös Orikedolla toimineen polttolaitoksen prosessien takia.

EU-direktiivien, kansallisen jätelain ja alueellisten jätehuoltomääräysten kiristyessä on turkulaisillekin myöhemmin tulleet tutuksi lajitteluvaihtoehdot niin kartongin ja pahvipakkausten, biojätteen kuin muovinkin osalta. Biojätteen keräys on kuitenkin tähän asti ollut vain kiinteistökohtaisena lajitteluna tai kompostointina, mutta pahvin ja muovin osalta keräyspisteitä on myös tuottajatahojen RINKI Ekopisteissä tai Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n eri kuntiin lisäämissä täydentävissä hyötyjättepisteissä.

Vastuu asumisessa syntyvien pakkausjätteiden jätehuollon järjestämisestä on Suomessa vaihteellisesti siirretty tuottajille. Tuottajavastuutahot, eli esimerkiksi valmistajat, myyjät tai maahantuojat ovat velvollisia järjestämään esimerkiksi kuluttajapakkausten keräyksen ja perustamaan keräystä varten valtakunnallisen vastaanottopisteiden verkoston ns. pakkausjäteasetuksen vaatimusten mukaisesti. Vastaavia velvoitteita maassamme eri tuottajatahoilla on mm. paperin, autonrenkaiden, akkujen ja paristojen osalta.

Ennen pakkausjätteiden siirtämistä tuottajavastuutahoille oli asumisessa syntyvien pakkausjätteiden jätehuolto kunnan vastuulla. Turussa kaupunki on järjestänyt paperi-, lasi-, metalli- ja kartonkipakkausten keräyksen suuremmissa taloyhtiöissä kiinteistökohtaisesti ja pienkiinteistöille aluekeräyspisteiden avulla.

Parhaimmillaan Turussa oli lähes 350 hyötyjätepistettä, joissa kaikissa ei kuitenkaan ole otettu vastaan kaikkia pakkausmateriaaleja. Useissa pisteessä oli pakkausten lisäksi järjestetty vastaanotto myös paperijätteelle ja monissa vilkkaimmin käytetyissä paikoissa oli myös hyväntekeväisyysjärjestöjen vaatekeräysastioita. Kaupungin järjestämien palveluiden ohella kuntalaiset ovat lisäksi voineet käyttää kauppaliikkeiden asiakkailleen tarjoamia kierrätyspiste-palveluita. Tuottajavastuun voimaan tullessakin Turussa oli vielä noin 175 kunnan ylläpitämää aluekeräyspistettä sijoitettuna pientalo- ja haja-asutusalueille.

Pakkausten tuottajat ilmoittivat jo uudistuksen alkuvaiheessa, että he ovat sijoittamassa Turkuun vain noin 30 aluekeräyspistettä (RINKI Ekopistettä), joista osassa kerätään myös muovipakkausjätettä. Tuottajat eivät myöskään olleet omalla kustannuksellaan valmiita täydentämään aluekeräysverkostoa kiinteistökohtaisella keräyksellä.

Turun kaupungin ympäristönsuojelussa tämä nähtiin vakavana ongelmana, sillä hyötyjätehuollon järjestämisen yksinomaan tuottajan järjestämän keräyksen laskettiin tarkoittavan tavalliselle kuntalaiselle merkittävää heikennystä pakkausjätehuollon palvelutasoon. Kiinteistökohtainen keräys uhkasi loppua kokonaisuudessaan ja aluekeräyspisteiden olennaisen vähenemisen myötä keskimääräiset etäisyydet keräyspisteisiin pidentyivät merkittävästi. Muutosten pelättiin johtavan kierrätyskelpoisten jättemateriaalien lajitteluinnon laskuun ja pakkausjätteiden päättymiseen sekalaisen yhdyskuntajätteen joukkoon sekä mahdollisesti myös roskaantumisongelmiin.

Tällainen pelko ei kuitenkaan suuremmassa mittakaavassa toteutunut, sillä kuntien suositusten mukaisesti alueellinen jätehuolto-yhtiömme Lounais-Suomen Jätehuolto Oy päätti muutamien kohtein täydentää Turussa ja sen ympäristökunnissa tuottajan järjestämää pakkausjätekeräystä sekä kiinteistökohtaisella keräyksellä että omalla aluekeräyspisteverkostollaan. Tarkoituksena on ollut riittävän pakkausjätehuollon palvelutason turvaaminen, kierrätyksen edistäminen sekä palamattomien lasi- ja metallijätteiden pitäminen erillään energiana hyödynnettäväksi tarkoitetusta polttokelpoisesta yhdyskuntajätteestä.

Taustatiedoksi todettakoon, että tavalliselle kuntalaiselle merkittävin epäkohta täydentävän keräyksen järjestämisessä on se, että keräyksen kustannukset jäävät tuottajavastuulle kuuluvan jätehuollon periaatteista poiketen kuntalaisien maksettaviksi. Tästä seuraa, että kuntalaiset joutuvat maksamaan pakkausjätehuollon järjestämisestä osittain kahteen kertaan. Mikäli kiinteistön haltija järjestää erilliskerätyn pakkausjätteen keräyksen itse jätelain 41.3 §:n mukaisesti, voi hän joutua maksamaan keräyksen- ja kuljetuksen järjestämisestä jopa kolminkertaisesti.

Kunnan ja tuottajien rinnakkaisten aluekeräysjärjestelmien ylläpidosta seuraa myös kuljetusten logistista tehottomuutta ja sen myötä ylimääräisiä jätekuljetusliikenteen päästöjä ympäristöön. Lisäksi rinnakkaisten järjestelmien ylläpito aiheuttaa asukkaille epätietoisuutta siitä, mikä taho on kulloinkin vastuussa alueellisen keräyspisteen ylläpidosta ja keräykseen liittyvän neuvonnan järjestämisestä. Oletettavaa on, että kahden eri järjestelmän ylläpito aiheuttaa ylimääräistä työtä ja kustannuksia sekä kaupungille, kuntien omistamalle jäteyhtiölle, että tuottajille.

Jatkossa määräyksissä ollaan kiristämässä tiettyjä lajitteluvaihtoehtoja, mutta mahdollisesti myös uusien järjestelmien myötä tuomassa myös erilaisia aluekeräysmalleja ja kimpfakeräyksiä vaihtoehtoiksi. Suunnittelu ja kehitystyö on jatkuvasti käynnissä. Jätelain muutoksen ja sen nojalla annetun uuden jätteenasetuksen seurauksena koko kierrätettävien jätteiden erilliskeräysjärjestelmä menee Turussakin lähivuosina aivan uusiksi. Uusista erilliskeräysvelvoitteista säädetään siis asetuksessa eikä enää kunnan jätehuoltomääräyksissä.

Samalla kun kiinteistökeräysvelvoitteet kiristyvät tulee vaatimus Rinki-Ekopisteiden kokonaismäärästä valitettavasti putoamaan valtakunnallisesti 1850:stä tuhanteen. Kaikkiin pisteisiin on kuitenkin jatkossa tultava myös muovinkeräys, kun aiemmin muovia oli kerättävä vain 500 pisteessä koko Suomessa. Muutoksen seurauksena Lounais-Suomen Jätehuoltokin joutuu uusimaan omien täydentävien aluekeräyspisteidensä astiavalikoiman säännösten mukaiseksi.

Kotitalouksissa syntyvien hyötyjätteiden kuten paperin, metalli-, lasi- kartonki- ja muovipakkausjätteiden aluekeräyksen järjestämisen Suomessa hoitaa siis eri tuottajavastuutahot. Turun kaupunki sekä alueellinen jätehuolto-yhtiömme LSJH Oy ovat jo aiemmin useaan otteeseen pyytäneet ja esittäneet toiveita keräyspisteverkoston laajentamisesta lähes tuloksetta. Tuottajatahot ovat toistaiseksi pystyneet osoittamaan valtakunnalliset keräysvelvoitteensa täytenä nykyisellä keräyspisteverkollaan ja kuten edellä todettiin yleiset keräyspaikat ovat pikemminkin vähenemässä. Tuottajat eivät uuden jätelain- ja asetuksen myötä lisäkustannuksia kontolleen halua, eikä niitä heille nykyisen lainsäädännön mukaan voi osoittaa. Lisäksi on yleisesti tiedossa, että tuottajayhteisöjen keskenkin esiintyy toistuvasti kädenvääntöä esimerkiksi RINKI Ekopisteiden riittävästä tyhjennysaikatauluista ja siivouskulujen oikeudenmukaisesta jaosta.

Koska Turun kaupunki ei järjestä itse hyöty- tai pakkausjätteiden keräystä, aloite voidaan edellä olevan selvityksen perusteella merkitä käsitellyksi.

Christina Hovi
kaupunkiympäristöjohtaja